

Norsk forening for slagrammede

Faktaark

KVINNER OG HJERNESLAG

Hjerneslag omtales ofte som en sykdom for eldre menn. Dette er ikke riktig. I Norge får nesten like mange kvinner som menn hjerneslag. Det høye antallet hos kvinner skyldes delvis at kvinner lever lenger. I aldersgruppen over 80 år får mange flere kvinner enn menn hjerneslag.

Hjerneslag er mer vanlig hos kvinner når de blir over 75 år. Dette er ikke fordi kvinner lettere får hjerneslag, men fordi det er flere kvinner enn menn over 75 år.

Studier i England har vist at kvinner arver ischemisk hjerneslag (pga blodpropp) oftere enn menn. Studien viste at de som har en historie med hjerneslag i familien, var sjansene for at kvinnene i familien skulle få hjerneslag 2-3 ganger større enn for menn. Årsaken til dette er ikke kjent.

I tillegg til å være en stor årsak til død, er hjerneslag en hovedårsak til alvorlig funksjonshemming.

Kvinner har de samme risikofaktorene som menn:

- Arvelig (familiehistorie med hjerneslag)
- Diabetes
- Høyt blodtrykk
- Høyt kolesterol
- Uusunt kosthold
- Røyking
- Stort alkoholkonsum

I tillegg har kvinner disse risikofaktorene:

- P-piller
- Graviditet
- Hormonelle forstyrrelser
- Migrene

Effekten av hormoner

Hormoner er kjemikaler produsert av kjertler i kroppen. De føres frem i blodstrømmen og er virksomme forskjellige steder i kroppen, for eksempel hjernen, benstrukturen og i det kardiovaskulære systemet på forskjellige måter. Sammenhengen mellom de kvinnelige kjønnshormonene østrogen og progesteron og hjerneslag er ikke klart.

En amerikansk studie fremholder at østrogen kan hjelpe i å kontrollere veksten av to vevstyper i blodårene og kan slik redusere avleiring i blodårene og dermed redusere risikoen for blodpropp. Man tror også at østrogen hjelper til å holde HDL lipoprotein på høyt nivå. HDL er det gode kolesterolet som kan hjelpe til å fjerne det skadelige kolesterolet LDL fra blodet og dermed redusere risikoen for hjerneslag og hjertesykdommer.

P-pillen

For mye østrogen er ikke bra. En studie mellom 1960 og 1999 så på sammenhengen mellom ischemisk hjerneslag og bruk av P-piller. Det viste seg at det var en økt risiko for hjerneslag ved alle doseringer. Selv om mindre mengder ga mindre risiko. Man må imidlertid huske på at hjerneslag hos unge kvinner er svært sjeldent og at P-piller svært sjelden eller aldri er årsaken til hjerneslag.

Hjerneslag og graviditet

Under graviditeten stiger de kvinnelige hormonene, noe som skaper endringer i blodårene og blodsammensetningen. Under første del av svangerskapet vil blodtrykket være lavere enn normalt da hormonene jobber for å utvide blodårene for at mer blod skal strømme til morkaken. Når blodvolumet øker, er det en større risiko for blodpropp. På slutten av svangerskapet vil blodtrykket igjen stige til normalt trykk. Stiger blodtrykket over normalt trykk, kan dette tyde på preeklampsi (graviditetsforgiftning).

Forskning viser at risikoen for hjerneslag er størst i de tre siste månedene av svangerskapet og i de første seks uker etter nedkomst. Kvinner som har høyt blodtrykk eller tegn på blodåresykdom må følges opp nøye.

Preeklampsi

Preeklampsi (graviditetsforgiftning) kan være en farlig komplikasjon i svangerskapet. Den kommer fra morkaken. Morkaken trenger effektiv blodtilgang for å nære fosteret og preeklampsi oppstår når behovet er størst. Symptomene er forhøyet blodtrykk, avfallsprodukter blir i blodet i stedet for å bli skyllet ut med urinen og viktige proteiner i blodet lekker ut i urinen.

Dersom preeklampsi får utvikle seg, vil morens risiko for hjerneslag stige.

Diabetes og svangerskap

Noen gravide kvinner utvikler høyt glukosenivå i blodet og de klarer ikke å produsere nok insulin for å ta vare på dette. Dette kalles graviditetsdiabetes og retter seg ved fødselen. Det kan imidlertid øke risikoen for å få diabetes senere.

Diabetes øker risikoen for hjerneslag da det kan føre til hardere og trangere blodårer.

Migrene

Unge kvinner har liten risiko for å få hjerneslag. Imidlertid viste en studie i 1999 at kvinner mellom 20 og 44 år som led av migrene eller hvor det var migrene i familien, hadde en større risiko for å få ischemisk hjerneslag. Risikoen økte ytterligere for dem som led av migrene og som i tillegg brukte P-piller.

En studie av kvinner og menn under 46 år som hadde hatt sitt første TIA eller hjerneslag viste at blant dem som hadde migrene var kvinner rammet oftere og yngre enn menn.